

דצמבר 2007

הסגר ברצועת עזה: השלכות על המצב הכלכלי וההומניטרי

נקודות עיקריות:

החל מחודש יוני 2007, החמירה ממשלת ישראל את ההגבלות על גישת סחורות ואנשים אל עזה ומתוכה, זאת בתגובה לעליית חמאס לשלטון ברצועת עזה והמשך ירי הטילים לעבר ישראל. להגבלות אלו השלכות חמורות על שגרת חייהם של 1.48 מיליון תושבי עזה.

מאז יוני 2007:

- מספר חסר תקדים של תושבי עזה זקוקים לסיוע ישיר ולסיוע במצרכי מזון.
- המחסור בדלק מאיים להשבית את אספקת המים הסדירה ושירותים חיוניים אחרים.
- לא ניתנים טיפולים מצילי-חיים בבתי החולים בעזה.
- מאז חודש יוני 2007 נמנעה יציאתם של 17% מהחולים שהופנו לקבלת טיפול רפואי בישראל, בירושלים המזרחית או בחו"ל.
- בידודה המתמשך של עזה מאיים על הכלכלה המקומית בנזקים שקשה יהיה לתקנם.
- מחירי המחסור בחלב לתינוקות, בתרופות ובשמן לבישול.
- מאות בתי עסק הגיעו לפשיטת רגל עקב האיסור על ייצוא וייבוא.
- אלפי עובדים איבדו את משרותיהם עקב התמוטטות ענף הבניין.
- מיזמי בנייה בעלות 370 מיליון דולר הוקפאו לפרק זמן לא מוגבל

בידודה של רצועת עזה נמשך כבר שישה חודשים, הסגר ההדוק מסב לכלכלה המקומית נזקים בלתי הפיכים ומאלץ מספר חסר תקדים של תושבי הרצועה להסתמך על סיוע חיצוני. לפי תחזיות האו"ם, אם לא יוקלו הסגר וההגבלות, תחול עלייה חדה בביקוש לסיוע במצרכי מזון ולסיוע חיצוני, אשר תחרוג בהרבה מרמת הביקוש הנוכחית. כבר עתה, שיעור של 80 אחוזים מהאוכלוסייה מקבלים סיוע חירום.

כל מעבר של פלסטינים לתוך רצועת עזה ומתוכה, לרבות אלו שהופנו לקבלת טיפול רפואי חיוני בישראל, ירושלים המזרחית או חו"ל, מתבצע בכפוף למנגנוני שליטה הדוקים.

המחסור החמור במוצרי צריכה והגבלות הייבוא והייצוא כבר החלו לתת את אותותיהם, והשפעתם מורגשת בשווקי רצועת עזה: כל מוצר שחורג מהבסיסי ביותר נמצא מחוץ להישג ידם של מרבית התושבים. רמות המלאי הנמוכות, המחירים המאמירים, שיעור האבטלה ההולך והגואה ואובדן ההכנסות גוררים עמם השלכות הרסניות מבחינת רווחת האוכלוסייה, הכלכלה המקומית והאפשרויות לפרנסת תושבי הרצועה.

כל מגזרי האוכלוסייה הושפעו מהשיבושים באספקת הדלק, המונעים את האפשרות למתן שירותים חיוניים באופן סדיר. העומס הנוכחי יחריף אם ממשלת ישראל תישם במלואה את החלטתה להגביל עוד יותר את ייבוא מוצרי הדלק ואת אספקת החשמל לרצועת עזה.

ממשלת ישראל הטילה הגבלות חמורות על תנועת סחורות ואנשים באמצע חודש יוני 2007, בעקבות תקופה של לחימה אינטנסיבית בין הפלגים השונים אשר הובילה להשתלטות חמאס על רצועת עזה ולקריסת מנגנון התיאום שפעל בנקודות מעבר מרכזיות. בתאריך 28 באוקטובר 2007, הטילה ממשלת ישראל סנקציות כלכליות על הרצועה בתגובה לירי המתמשך של טילי קסאם ופצצות מרגמה שמבצעים פעילים צבאיים פלסטינים לעבר שטח ישראל. בין התאריכים 1 בינואר ו 30 בנובמבר 2007, שוגרו מרצועת עזה 1204 טילי קסאם לעבר ישראל, וגרמו למותם של שני אזרחים ישראלים ולפציעתם של 96.

השלכות על המצב ההומניטרי

מחסור במזון

קיים איסור על הכנסת סחורות לרצועת עזה, למעט תרופות ומוצרי מזון בסיסיים, והמלאי של מוצרים רבים שאינם נחשבים לחיוניים אוזל במהירות. לפי הערכות תוכנית המזון העולמית (WFP), בין התאריכים 1 באוקטובר ו-4 בנובמבר 2007, ניתן מענה לכ-41% בלבד מהצורך בייבוא מצרכי מזון לסיוע ההומניטרי ולמכירה בשווקים. מוצרים בסיסיים כגון גרעיני חיטה, שמן צמחי (שמן בישול), מוצרי חלב וחלב לתינוקות כמעט ואזלו.

מאז חודש יולי 2007, חלה עלייה חדה במחיריהם של מוצרים רבים כתוצאה מהמחסור¹, אולם מחירי הפירות והירקות המקומיים צנחו באורח דרמטי עקב הקפאת הייצוא והחלטת היצרנים למכור את התוצרת החקלאית שנועדה לייצוא בשווקים המקומיים, מה שהביא להצפת השווקים בסחורות ולירידת המחירים.

עוני, אבטלה ומחסור במזומנים הציבו מחירים רבים – אפילו את מחירי הפירות והירקות המקומיים – מחוץ להישג ידם של שיעורים ניכרים מהאוכלוסייה. לפי נתוני WFP², מתוך 62% משקי הבית שדיווחו על ירידה בהוצאות, 93.5% קיצצו את היקף קניית המזון למשפחה, והדבר הוביל לירידה בשיעור של 98% במכירות הבשר ולצניחה בשיעור של 86% במכירות מוצרי החלב.

פחות הכנסות, יותר אבטלה

אם תימשך המגמה הנוכחית, יעלה שיעור האבטלה ברצועת עזה ב-50% עד אמצע השנה הבאה³. ברבעון השלישי של שנת 2007 עמד שיעור מחוסרי העבודה בעזה על 37.6%, לעומת 32.3% ברבעון השני של אותה שנה⁴. שיעור האבטלה הכולל ברצועת עזה גבוה ב-12% מזה שבגדה המערבית.

הערכת מצב מהירה שערך WFP במהלך חודש אוקטובר 2007 לגבי משקי בית של תושבים שאינם פליטים העלתה כי:

- יותר מאחד מכל חמישה משקי בית דיווחו על ירידה בהכנסות בהשוואה לתקופה שקדמה להטלת הסגר באמצע חודש יוני.
- 14% ממשקי הבית שהשתתפו בסקר כוללים בן משפחה אחד שאיבד את מקום עבודתו במהלך ארבעה החודשים האחרונים.
- 58% מבין אלו שאיבדו לאחרונה את מקום עבודתם הנם ככל הנראה המפרנסים העיקריים של המשפחה.

נתונים אחרונים מצביעים על כך שמימדי העוני ברצועת עזה כבר הגיעו לרמות חסרות תקדים. כ-8 מתוך 10 משקי בית חיים מתחת לקו העוני, אשר מוגדר כהכנסה של 2,300 ₪ (594 דולר) למשפחה בחודש (נתון זה מייצג עלייה חדה בהשוואה לשיעור העוני בשנת 2005, שהיה 63.1%). מבין אלו, 66.7% ממשקי הבית העזתים חיים בתנאים של עוני עמוק (כלומר, מתקיימים ממשכורת הנמוכה מ-1,837 ₪, או 474 דולר, בחודש⁵). שיעור העוני ברצועת עזה גבוהים ב-30% מאלו שבגדה המערבית.

עקב כך, מספר חסר תקדים של עזתים תלויים לחלוטין בסיוע במצרכי מזון ובסיוע ישיר: 80% מהמשפחות ברצועה מקבלות כיום סיוע הומניטרי (לעומת 63% במהלך שנת 2006).

ירידה בסטנדרטים של שירותי הבריאות

סוגים רבים של טיפולי רפואה מקצועית (שירותי רפואה שניונית) וטיפולים מצילי חיים אינם ניתנים בבתי החולים הממשלתיים ברצועת עזה. כימותרפיה ורדיותרפיה עבור חולי סרטן, ניתוחי ילדים וניתוחי מוח נמנים על הטיפולים המוענקים מחוץ לגבולות עזה, בישראל, בירושלים המזרחית ובחול.

עם זאת, הצעדים הנוכחיים שנוקטת ישראל מנעו את יציאתם של מספר חולים שהופנו לקבלת טיפול מחוץ לרצועה. מאז חודש יוני, נדחו בקשותיהם של 713 חולים, מתוך 4,074 הפונים (17.5%) לקבלת אישורי מעבר לישראל מסיבות רפואיות.

הסטנדרטים של שירותי הבריאות ברצועת עזה מידרדרים במהירות. רוב הציוד הרפואי המשמש לאבחון, כגון ציוד MRI ורנטגן, במתקני משרד הבריאות הפלסטיני אינו תקין, ואינו ניתן לתיקון עקב האיסור על ייבוא חלקי חילוף.

חקר אירוע: החקלאי שהימר על התותים

מרים, בתו של ח'אלד אל עטאר, זקוקה לטיפול רפואי יקר אך הוא משקיע את המשאבים האחרונים שנותרו למשפחה בהימור על יכולת התותים שלו. ח'אלד עושה מאמץ אחרון להציל את שדה התותים שלו בתקווה שהוא יציל אותו מחיסול כלכלי. הטיפול במחלת הכליות של מרים יאלץ לחכות. אלו הבחירות שמקבלים תושבי עזה במטרה לשרוד. "אני לא אפסיק לשתול, אינני יכול להפסיק", אומר מר אל עטאר.

שדה התותים לא הניב כל הכנסות מאז חודש מאי השנה. ח'אלד כבר מכר את תכשיטי הזהב של אשתו וכבר מזמן ניצל את חסכוניות המשפחה עד תום, כמו רבים משכניו. הם שרדו סדרה של משברים במהלך השנתיים האחרונות אולם העימות הנוכחי ברצועת עזה הציב בפניהם מכשול שיתכן שלא יוכלו להתגבר עליו. הוא אינו בטוח שיוכל אפילו להעביר את יכולת התותים שלו אל השוק הישראלי משום שמעבר קרני, מעבר הסחורות הראשי אל שטח ישראל, נסגר לפרק זמן לא מוגבל. היבול שנועד לייצוא לישראל נרקב בשדות ובמחסן הקירור וגרם להוצאות רבות. ובעוד שמחיריהם של מוצרים בסיסיים כגון קמח, תירס ודלק האמירו לשיאים חדשים, צנחו מחירי התוצרת המקומית. הירידה הדרמטית במחירי הפירות, הירקות והביגוד הובילה במהלך יולי 2007 לירידת מדד המחירים לצרכן ברצועת עזה ב-1%.

מר אל עטאר אומר שאם מעבר קרני יפתח, עליו להיות מוכן לייצא את סחורתו, אחרת יאבד את חוזה המכירה שלו, כפועל יוצא מהתחרותיות הגוברת והולכת שמאפיינת את הכלכלה הגלובלית. בחברת היצוא החקלאי אגרקסקו, קניינית הפירות והירקות הפלסטיניים הגדולה ביותר בישראל, מביעים ספק בנוגע לקבלת משלוח התותים הרגיל מ-400 החקלאים העזתיים שעמם חתמה החברה על חוזה אספקה. חקלאי רצועת עזה חוששים שאגרקסקו כבר החלה לחפש ספקים חלופיים במדינות אחרות.

זהו צעד נפוץ בקרב חברות ישראליות, אשר נאלצות לוותר על קשרי המסחר עם עסקים פלסטיניים בתגובה לשיבוש הקשרים הכלכליים הסדירים שבין ישראל לבין הגדה המערבית ורצועת עזה מאז שנת 2000. מאז תחילת הסגר, חלה עליה גדולה בעלויות ענף החקלאות. המחסור בדלק ובחשמל מקשה גם הוא על החקלאים העזתיים, אשר זוכים לעתים רחוקות בלבד לאספקת חשמל שתאפשר להם להפעיל את משאבות המים ולהשקות את היבולים באורח סדיר, כנדרש.

סועאד, אשתו של מר אל עטאר אומרת שסיוע הומניטרי איננו הפיתרון.

"נוכל לשרוד תחת הכיבוש, אך לא נוכל לשרוד אם מעבר קרני לא יפתח. אפילו אם הקהילה הבינלאומית מעוניינת לסייע במצרכי מזון, עד מתי? העניין הוא שאנחנו לא רוצים עזרה. אנחנו רוצים להתפרנס בכבוד ולאכול את מזון שהרווחנו בזיעת אפנו".

* הראיונות נערכו ע"י צוות הגדה המערבית ורצועת עזה של ארגון CARE International.

** מאז עריכת הראיון, הגיע מר אל עטאר לפשיטת רגל ואין באפשרותו לקבל אשראי לרכישת החומרים הדרושים לשתילת יבולי העונה הבאה. הוא הצליח לייצא 16% בלבד מיבול התותים, במחיר 10 ש"ח לקילוגרם, לעומת 25 ש"ח בשנה שעברה. בתו טרם זכתה לטיפול רפואי. כיום, מתקיימת משפחת אל עטאר בעזרת סיוע מטעם ארגונים הומניטריים.

מחסור במים

בארות המים ותחנות השאיבה המשרתות למעלה מ-750,000 בני אדם ברחבי רצועת עזה זקוקות באופן דחוף לתיקונים, אותם לא ניתן לבצע עקב המחסור בחלקי חילוף. ההגבלות שהטילה ישראל על ייבוא מוצרי הדלק אל רצועת עזה, הפחתה נוספת באספקה שנבעה מחוסר יכולתה של הרשות הפלסטינית לעמוד במועדי התשלום ושבייתת התאחדות תחנות הדלק של רצועת עזה בתגובה להגבלות ולקיצוץ בכמויות הדלק שנועדו לשיווק מקומי, גרמו לכך שהחל מחודש דצמבר, זכו 15% מהאוכלוסייה לאספקת מים זורמים במשך 1-2 שעות ביום בלבד.

המשמעות הכלכלית

הכלכלה הפלסטינית מצויה בתהליך דעיכה מאז תחילת האינתיפאדה השנייה בשנת 2000, אולם מאז הטלת ההגבלות הכלכליות על הרשות הפלסטינית בעקבות ניצחון חמאס בבחירות למועצה המחוקקת הפלסטינית (PLC) בחודש ינואר 2006, היא נמצאת בדרכה לקריסה כוללת.

לפי נתוני הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (PCBS), חלה ירידה בשיעור של 15% בהכנסה הלאומית הגולמית לנפש (GNI) בשטח הפלסטיני הכבוש במהלך 2006, והתמ"ג (GDP) הריאלי ירד בשיעור של 8%.⁶ גורמים אחרים מעריכים ששיעור הירידות עלול להיות גדול עוד יותר – עד שלוש או ארבע נקודות האחוז.⁷

במהלך שנת 2006, חלה ירידה בהיקף הייבוא בשיעור מוערך של 10%, ובהיקף הייצוא ב-16%, בהשוואה לשנת 2005.⁸

לפי הערכות ועידת האו"ם למסחר ופיתוח (UNCTAD), עומד שיעור אובדן ההכנסות הפוטנציאליות בתקופה שבין השנים 2000 ו-2005 על 8.4 מיליארד דולר בקירוב, כלומר יותר מפי שניים ביחס להיקף הנוכחי של המשק הכלכלי בשטח הפלסטיני הכבוש.⁹

המגזר הפרטי

המגזר הפרטי ברצועת עזה, המייצר 53% מכלל המשרות, הוא זה שהושפע בצורה הקשה ביותר מהסגר ומהמחסור בחומרי גלם ובהזדמנויות מסחר שבאו בעקבותיו. יותר מ-75,000 עובדים, מתוך כ-110,000 המועסקים במגזר הפרטי, פוטרו מעבודתם (לפחות באופן זמני) עקב השפעת הסגר, ורוב העסקים הפרטיים סגרו את שעריהם.¹⁰

הקשרים שעוד נותרו בין בתי עסק ישראלים לבין רצועת עזה למרות המצב הפוליטי המורכב, מסתיימים כיום בזה אחר זה. לאחר שימצאו שותפים עסקיים וספקים חלופיים, עלולים היזמים הישראלים להימנע מחידוש הקשרים עם גורמים עסקיים ברצועת עזה, אפילו לאחר פתיחה מחודשת של מעבר קרני, שתאפשר את חידוש זרימת הייבוא והייצוא.

ענף התעשייה

ענף התעשייה תלוי כמעט לחלוטין בייבוא של חומרי גלם ו-80% מפעילותו תלויים בייבוא של חלקי חילוף.¹¹ רוב המוצרים שמייצר הענף מיועדים לייצוא ובתקופות שבהן מגיע היקף הייצור לשיא (מאי-יוני), ניתן לייצא 748 מטענים (מטען=משאית עם גרר אחד) בממוצע של מוצרי תעשייה בכל חודש (לרבות רהיטים, מוצרי מזון וטקסטיל ותוצרת חקלאית).¹² במהלך השנה שעברה, הניב הענף התעשייתי של עזה הכנסות נטו בסך 500,000 דולר ביום.¹³

מאז אמצע חודש יוני 2007, לא יוצאו כלל סחורות של הענף התעשייתי¹⁴ (במהלך הסגר היו 549 מטענים מוכנים לייצוא, בנוסף לביגוד בשווי כמעט 19 מיליון דולר).¹⁵ עקב הסגר, נאלצו היצרנים למכור את רוב הסחורות הללו בשוק המקומי בתמורה למחירים נמוכים בהרבה

ממחרים בשוק הייצוא, ולאחסן את יתרת הסחורות עד לפתיחתם מחדש של מעברי רצועת עזה.

מאז אמצע חודש יוני 2007 נסגרו כמעט 90% מכלל בתי העסק והמפעלים התעשייתיים (3,500 מתוך 3,900) ברצועת עזה, באופן זמני או סופי. ביניהם גם מפעלים מובילים, אשר הוקמו באזור התעשייה קרני.

10% בלבד ממפעלי התעשייה ברצועת עזה (400 מפעלים קטנים) ממשיכים בפעילות חלקית, הודות למלאי חומרי גלם שטרם אזלו. עם זאת, תעשיות אלו פועלות ומייצרות בהיקף נמוך (מתחת ל-20% מהיכולת) ולאחר חמישה חודשי סגר הן צפויות למצות בקרוב את מלאי חומרי הגלם שברשותן ועקב כך גם הן צפויות להיסגר.

לפני הטלת הסגר באמצע חודש יוני 2007, סיפק הענף ההתעשייתי פרנסה לכ-35,000 עובדים. במהלך חודש נובמבר 2007, נותרו במגזר זה פחות מ-3,000 עובדים (9%).

תעשיית הרהיטים

תעשיית הרהיטים הניבה הכנסה שנתית כוללת בסך 23 מיליון דולר בקירוב. כ-76% מהרהיטים המיוצרים ברצועת עזה מיועדים לייצוא לישראל¹⁶ ובמהלך תקופת השיא (מאי-יוני), מיוצאים בכל חודש רהיטים בשווי 30-40 מיליון דולר. במהלך שישה החודשים האחרונים, נותרו ברצועת עזה 400 מטעני רהיטים בשווי 8 מיליון דולר, הממתינים למשלוח לשוק הישראלי ולשווקים בינלאומיים אחרים.

האיסור על ייצוא וייבוא של רהיטים הוביל לסגירתם של כמעט 600 מפעלים לייצור רהיטים ברצועת עזה ולפיטוריהם של כ-95% מהעובדים. עד סוף חודש נובמבר 2007, הועסקו בתעשייה רק כ-100 עובדים, מתוך 6,000-8,000¹⁷, והיקף הפעילות הגיע לפחות מ-5% מהיכולת הכוללת.

ענף הבנייה

ענף הבנייה סובל כיום משיתוק הנובע בעיקר ממחסור בחומרי בניין בסיסיים כגון מלט, חצץ וברזל, אשר בלעדיהם לא ניתן להמשיך את העבודה. המלאים של חומרי בניין מסוימים אזלו בתוך מספר שבועות לאחר הטלת הסגר בחודש יוני. מאז, חלה עלייה משמעותית במחירים. מחיר המלט, לדוגמה, עלה כמעט פי חמישה, מ-174 ₪ לטונה במהלך התקופה שקדמה לאמצע חודש יוני ל-1,013 ₪ במהלך חודש אוקטובר.

עד לסוף חודש נובמבר, נסגרו כל המפעלים לייצור חומרי בניין (13 מפעלים לייצור אריחים, 30 מפעלים לייצור בטון, 145 מפעלים לייצור שיש ו-250 מפעלים לייצור לבנים), והובילו לפיטוריהם של 3,500 עובדים.

כמעט כל מיזמי התשתית והתחזוקה הציבוריים, לרבות מיזמים במימון בינלאומי, אתרי בנייה פרטיים ופרויקטים של הרש"פ ושל רשויות מקומיות נעצרו עקב סגירת המפעלים והמחסור בחומרי בניין. הבנייה והתחזוקה של כבישים, תשתיות המים והביוב, הרחבה ושיפוץ של מתקנים רפואיים, בתי ספר ומיזמי בניה מחדש של שיכונים, מצויים בהקפאה. ערכם הכולל של מיזמי הבנייה של האו"ם ושל המגזר הפרטי המצויים כרגע בהקפאה מוערך ביותר מ-370 מיליון דולר, ועשרות אלפי פועלים החתומים על חוזה העסקה איבדו את מקום עבודתם.

תעשיית הבדים והטקסטיל

בנסיבות רגילות, הייתה תעשיית הבדים והטקסטיל מניבה הכנסה שנתית מוערכת בסך 24 מיליון דולר בשנה, המהווה 9% מערכו הכולל של הענף התעשייתי, והייתה מייצרת כחמישה מיליון פריטי לבוש, אשר 90% מתוכם היו מיוצאים לישראל.

הסגר על רצועת עזה הוביל לקריסתם של רוב מפעלי ייצור הבדים בעזה¹⁸. במהלך חודש נובמבר 2007, כ-10 מתוך 960 בתי עסק, או אחוז אחד בלבד, העסיקו 50 עובדים במשרה חלקית (לעומת 16,000 במהלך התקופה שקדמה לאמצע חודש יוני 2007)¹⁹.

ענף החקלאות

ברצועת עזה אדמה חקלאית בשטח של 70,000 דונמים ומסוגלת להפיק -300,000 280,000 טונות של תוצרת חקלאית בשנה, אשר שליש מתוכה הם גידולים המיועדים לייצוא.²⁰ ענף החקלאות מספק עבודה קבועה וזמנית ליותר מ-40,000 עזתים (12.7% מכוח העבודה) ומפרנס רבע מאוכלוסיית עזה.

במהלך שישה החודשים האחרונים, לא הותר ייצוא של כל תוצרת חקלאית מתוך רצועת עזה.

תפוחי אדמה במשקל של כמעט 25,000 טון ותוצרת חקלאית אחרת במשקל של יותר מ-10,000 טון נרקבו או נמכרו בשוק המקומי בחלק קטן מהמחיר שהיו מניבים בשוק הייצוא (המחירים המקומיים הנם בשיעור של 10%-15% ממחירי הייצוא). בעוד שמגדלי היבולים המיועדים לייצוא ("יבולי מזומנים") הושפעו ישירות מההפסד הכרוך במכירה בשוק המקומי, חקלאים אחרים ספגו הפסדים עקב הצפת השוק העזתי בסחורות מיובאות. היקף היבול הכולל של עונת השתילה האחרונה צפוי להיות נמוך בשיעור של 20%-30% בהשוואה לעונה הקודמת.²¹ יתרה מזאת, במהלך העונה האחרונה חלה עלייה בעלות הייצור עקב האמרת מחירי הזרעים וחומרי הגלם.²²

בנוסף להפסדים משמעותיים כתוצאה מהאיסור לייצא את יבולי העונה, החקלאים לא יוכלו להכין את הקרקע ולבצע שתילה לקראת העונה הבאה²³ עקב המחסור בזרעים ובחומרי גלם.

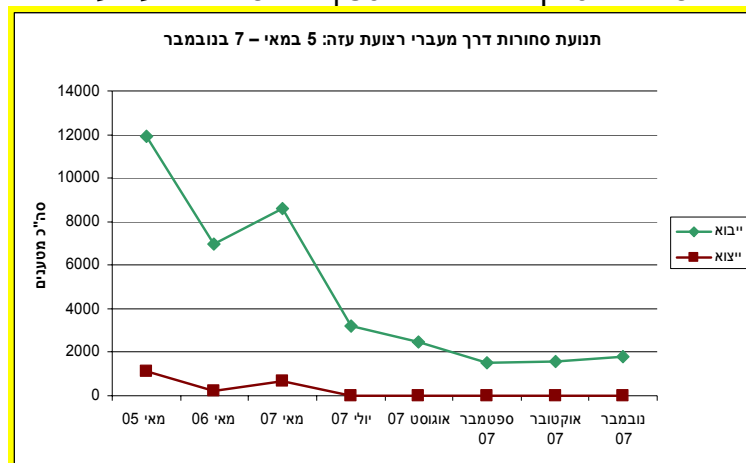
המגזר הציבורי

מתוך כל עשרה תושבי עזה, מועסקים ארבעה במגזר הציבורי²⁴. מאז הטלת ההגבלות על הגישה לישראל בשנת 2000, מתפרנסים 45% מכלל המועסקים במשק ברצועת עזה ממשכורת שמשלמת הרשות הפלסטינית (רש"פ). מאז חודש יולי 2007, בעקבות הקמת ממשלת החירום בהנהגת פת"ח, הועברו משכורות הרש"פ באופן סדיר והחובות שנצברו במהלך החודשים הקודמים שולמו בהדרגה.

חידוש תשלום המשכורות (שלא הועברו במהלך 2006 כשממשלת ישראל עיכבה את העברת ההכנסות ממסים שניגבו על ידה עבור ממשלת הרש"פ, בתגובה לעליית חמאס לשלטון בחודש ינואר 2006) אפשר כניסת כמות מסוימת של מזומנים אל רצועת עזה. אף על פי כן, משטר הסגר הנוכחי גורם לעומס פיננסי הולך וגובר הנובע מהצורך לצרף עובדים נוספים לשורות הרש"פ, מכיוון שזהו הפלח הגדול ביותר של כוח העבודה אשר מקבל כיום משכורות.

הגישה לרצועת עזה: תמונת מצב

- קרני הוא המעבר המרכזי לייבוא לייצוא של סחורות אל רצועת עזה וממנה. הוא נסגר ע"י ישראל ב-12 ביוני 2007 ומאז לא ניתן להעביר דרכו מכולות של סחורה המיועדת לייצוא ולייבוא²⁵. במקום ממשיך לפעול מסועל שרוול אחד בלבד עבור גרעיני חיטה ומזון לבע"ח במשך יומיים בכל שבוע בממוצע.
- מאז אמצע יוני ועד לסוף חודש אוקטובר 2007, שימשו המעברים סופה וכרם שלום כנקודות כניסה חלופיות של סחורה עבור השוק המקומי ומצרכי סיוע הומניטרי (המחולק ע"י סוכנויות הסיוע למוטבים נזקקים בלבד ואינו נגיש לכלל התושבים). במהלך תקופה זו, כ-76% מסך כל המטענים שנכנסו לרצועת עזה עברו דרך מעבר סופה. בתאריך 28 באוקטובר 2007, הכריזה ישראל על סגירת מעבר סופה ובכך הופחת עוד יותר מספר המטענים הנכנסים לעזה²⁶. בתאריך 25 בנובמבר, הודיעה ממשלת ישראל על פתיחתו מחדש של מעבר סופה ומאז הוא נפתח באורח לא סדיר למעבר אגרגטים. בתאריך 28 בנובמבר החלה ישראל להתיר ייצוא של פרחים ותותים דרך מעבר כרם שלום ונכון לתאריך 9 בדצמבר, חצו את הגבול 54 מטענים.
- הוטלו הגבלות חמורות גם על תנועת אנשים אל רצועת עזה ומתוכה. מאז אמצע יוני 2007, לא הותרה יציאתם של פלסטינים מהרצועה, למעט סוחרים, עובדי ארגוני סיוע, מספר מוגבל של עולים לרגל ומקרים רפואיים. בתאריך 2 בדצמבר החלה ממשלת ישראל לאפשר לחלק מ-6,000 הפלסטינים המתגוררים בחו"ל, או בעלי האישורים הדרושים ללימודים או לעבודה בחו"ל, לצאת מהרצועה דרך כרם שלום – זוהי הפעם הראשונה בה שימש המעבר ליציאת בני אדם. נכון לתאריך 11 בדצמבר, עברו דרך כרם שלום 920 בני אדם, מתוכם נדחתה כניסתם למצרים של 198, אשר נשלחו בחזרה לעזה.
- מעבר רפיח משמש כנקודת הכניסה והיציאה הבינלאומית היחידה של תושבי עזה, סגור מאז תאריך 10 ביוני 2007, למעט כ-750 עולים לרגל פלסטינים שעברו דרכו בתאריך 3 בדצמבר 2007.
- בתאריך 28 באוקטובר 2007, החלה ישראל בצמצום אספקת הדלק (אשר הוביל לירידה בשיעור של 14% בכמות הסולר לתעשייה, בשיעור של 23% בכמות גז הבישול, בשיעור של 40% בכמות הבנזין ובשיעור של 49% בכמות הסולר הרגיל הנכנס לרצועת עזה²⁷). בתחילת חודש דצמבר הפחיתה ממשלת ישראל את אספקת הדלק בשיעור נוסף לאחר שהרשות הפלסטינית לא עמדה בתשלום עבור הדלק והתאחדות תחנות הדלק פתחה בשביתה במחאה על ההגבלות. עתירה שהוגשה לבג"ץ בבקשה לבחון את החלטת משרד הביטחון לצמצם את אספקת החשמל לרצועת עזה נמצאת כעת בדיון²⁸.

לקריאת הנוסח האנגלי של דו"ח זה פנו לאתר OCHA :

http://www.ochaopt.org/documents/Gaza_Special_Focus_December_2007.pdf

הערות

1. לפרטים נוספים, אנא עיינו בדף הנתונים בנושא המצב ההומניטרי ברצועת עזה מתאריך 28 באוקטובר.
2. תוכנית המזון העולמית (WFP): דוח מעקב בנושא ביטחון תזונתי ושווקים. 29 באוקטובר 2007.
3. הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה (PCBS).
4. PCBS, Q3 2007.
5. PCBS פיתחה שני קווי עוני המבוססים על דפוסי הוצאות בפועל של משק בית פלסטיני המונה שש נפשות. הקו הראשון הוא "קו עוני קיומי" (או "עוני עמוק"), המשקף תקציב מזון, ביגוד ודיור. הקו השני הוא "קו עוני יחסי", המוסיף צרכים אחרים כגון טיפול רפואי, חינוך, תחבורה, טיפוח אישי ומצרכים לניהול משק הבית.
6. קרן המטבע הבינלאומית (IMF). התפתחויות מקרו-כלכליות ופסקליות בגדה המערבית וברצועת עזה. ישיבת ועדת התיאום אד-הוק. ספטמבר 2007.
7. הבנק העולמי (2007). סקירת הוצאות הגדה המערבית ועזה, כרכים 1-2. ושינגטון, ארה"ב.
8. הבנק העולמי: שנתיים אחרי לונדון: חידוש שיקום הכלכלה הפלסטינית. דוח מעקב כלכלי עבור ועדת התיאום אד-הוק.
9. כנ"ל
10. מרכז הסחר הפלסטיני (PalTrade).
11. מועצת המובילים הפלסטינים (2007). רצועת עזה – משבר אמיתי – עד מתי?
12. מועצת המובילים הפלסטינים (2007). רצועת עזה – משבר אמיתי – עד מתי?
13. התאחדות התעשיינים הפלסטינים.
14. התאחדות התעשיינים הפלסטינים.
15. התאחדות התעשיינים הפלסטינים.
16. הבנק העולמי: שנתיים אחרי לונדון: חידוש שיקום הכלכלה הפלסטינית. דוח מעקב כלכלי עבור ועדת התיאום אד-הוק. 24 בספטמבר 2007.
17. PalTrade.
18. לשכת המסחר של עזה.
19. PalTrade.
20. משרד החקלאות הפלסטיני.
21. ירידות משמעותיות יותר נמנעו הודות למלאי זרעים שנותרו בעזה.
22. לדוגמה, מחירם של חומרי דישון מסוימים עלה בשיעור של 67%-99%.
23. לפי משרד החקלאות, בנסיבות רגילות מיובאים בכל שנה מישאל לרצועת עזה חומרי גלם לחקלאות (חומרי דישון, גז עיקור, זרעים וכו') בשווי 11.7 מיליון דולר.
24. PCBS, רבעון שלשי.
25. עד לסגר, התנהלו הייבוא והייצוא באמצעות שינוע "גב-אל-גב". כלומר, הסחורה נותרה במיכלים שנפרקו מכלי רכב אחד, בבדקו ואז הועמסו על גבי רכב אחר בצדו השני של המעבר. מאז הסגר, יש להעמיס את הסחורה על גבי משטחים. סחורה המאוחסנת במיכלים מועברת למחסן, נפרקת, מועמסת על גבי משטחים ולאחר מכן נשלחת אל המעבר. ייבוא וייצוא במכולות הנו עדיף, משום שההעמסה על

- גבי המשטחים גוזלת זמן, יקרה וגורמת לעיכובים. בנוסף לכך, סוגי סחורה מסוימים אינם ניתנים להעמסה על גבי משטחים.
26. כולל אגרטים.
27. השוואת רמות הדלק בין החודשים אוקטובר ונובמבר.
28. ישראל מספקת 63% מאספקת החשמל לרצועת עזה, וגובה את התשלום באמצעות ניכוי מההכנסות ממסים שהיא גובה מטעם הרש"פ, 28% מהאספקה מיוצרים ברצועה באמצעות דלק שמממן האיחוד האירופי דרך המנגנון הבינלאומי הזמני (TIM). כל אספקת הדלק לרצועת עזה מיובאת דרך ישראל.